

AFP-testen

AFP-arbeidsgruppen

Rapport om AFP og regnskapsføring

Pensjonsforum 18. november 2011

Jon M. Hippe

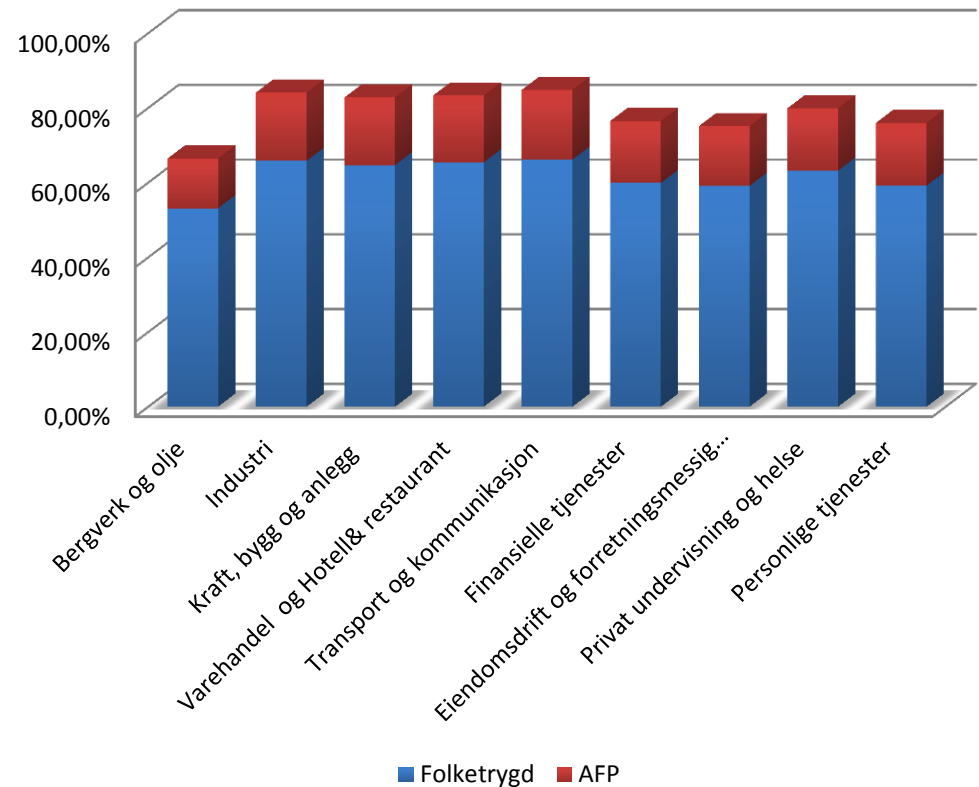
Kort om ny AFP

- AFP utmåles med **0,314** prosent av pensjonsgivende inntekt opp til 7,1 G i årene fra fylte 13 til og med fylte 61 år. Også omsorgsopptjening og perioder med pensjonsgivende trygdeytelser inngår i grunnlaget for beregning av AFP.
- Pensjonsgivende inntekt mv. i det enkelte år før 2010 oppjusteres med forholdet mellom grunnbeløpet per 1. januar 2011 og gjennomsnittlig grunnbeløp i opptjeningsåret. Inntekten i 2011 og senere oppjusteres med lønnsveksten. Under utbetaling reguleres påslaget med lønnsvekst fratrukket 0,75 prosent.
- AFP utbetales som et **livsvarig påslag** til alderspensjonen. AFP kan tidligst tas ut fra 62 år dersom alderspensjonen fra folketrygden og AFP pensjonen fra 67 år overstiger garantipensjonsnivået. AFP må tas ut samtidig med alderspensjonen. Påslaget er 19 200 kroner høyere før enn etter fylte 67 år, gitt tilstrekkelig opptjening. Det høyere beløpet før 67 år finansieres av lavere AFP fra 67 år.

Kort om ny AFP

- "Umiddelbar" virkning hvis man oppfyller krav (7 av 9 år)
- Beregnes av all p-givende inntekt - 13 år
- Livslang ytelse

Uttak ved 67 år for personer født i 1950
(% av pensjongsivende lønn)

Kort om ny AFP III

- Beslutning om tildeling er et forhold mellom Fellesordningen og pensjonsmottakeren
- Fellesordningen innkrever premie fra det enkelte foretak. 2011=1,4% av lønnssum (1-7,1G). Skal økes.
- Premien skal dekke løpende utgifter og gi grunnlag for opplegg av et pensjonsfond
- Fellesordningen legger til grunn av det kun er forpliktelser til medlemmer over 62 år som utgjør reelle forpliktelser. Foretar egne bergninger av forpliktelser
- Ordningen er ikke en "pay as you go ordning"
- Det enkelte foretak er knyttet til ordningen via premiesats og premiegrunnlag (lønnsutbetalinger)

Problemet

- Utgangspunkt: Ny AFP som en ren alderspensjonsordning – regnskapsmessig behandling i foretakene?
- Uttalelse fra Norsk regnskapsstiftelse (23/3-2010) om balanseføring i regnskapet for alle foretak tilsluttet ordningen. AFP er en flerforetaks ytelsesordning. Forutsetter tilstrekkelig informasjon. Uttalelsen er tatt inn i veiledningen til Norsk regnskapsstandard.
- Uttalelse fra Finanstilsynet 1/11-2010. Samme konklusjon, dvs ytelsesbasert flerforetaksordning. Balanseføring er betinget av at det finnes et datagrunnlag for å beregne forpliktelsen. Inntil videre føres som innskuddspensjon. Dette bør avklares.
- Dermed har (hadde) foretakene en uavklart situasjon.

Ballanse 31.12.2010 medregnet påløpt AFP-forpliktelse for personer eldre enn 13 år. I millioner kroner.

Ballanse	Alpha	Beta	Gamma	Delta
Sum eiendeler	2900	9900	40	2900
Sum egenkapital	800	3900	20	400
Sum gjeld	2100	6000	20	2500
Hvorav pensjonsforpliktelse	80	800	4	1600
Ny påløpt forpliktelse AFP	416	361	15	108
Ny sum gjeld	2516	6361	35	2608
Ny sum egenkapital	384	3539	5	292

Politikken

- Pensjonspolitik
- Partsforholdet og tariffavtale
- Trepertssamarbeid
- Politisk fundament for pensjonsreformen
- Det kollektive beslutningssystemet framover: forhandlinger V-2012
- Tillit i det inntektspolitisk samarbeidet

Dermed nedsettes en arbeidsgruppe

- daglig leder Jon M. Hippe, Fafo – leder
- utredningsleder Eystein Gjelsvik, LO
- spesialrådgiver Kristin Diserud Mildal, NHO
- seniorrådgiver Kristine Sandvik, YS
- direktør Bjørn Myhre, Arbeidsgiverforeningen Spekter (representerer også HSH og Finansnæringens arbeidsgiverforening)
- direktør Anne Merethe Bellamy, Finanstilsynet
- avdelingsdirektør Jacob Hanssen, Arbeidsdepartementet
- avdelingsdirektør Erling G. Rikheim, Finansdepartementet
- seniorrådgiver Einar Skancke, Statsministerens kontor – observatør

Arbeidsdepartementet, Finanstilsynet og Finansdepartementet har bidratt med sekretærer til arbeidsgruppen:

- spesialrådgiver Nina Servold Oppi, Finanstilsynet
- seniorrådgiver Christine Scharff, Arbeidsdepartementet
- seniorrådgiver Tom Erik Aabø, Finansdepartementet

Mandat

- gi en beskrivelse av den nye AFP-ordningen i privat sektor, med vekt på aspekter/forhold/kjennetegn ved ordningen som er av betydning for den regnskapsmessige behandlingen
- **redegjøre for de relevante regnskapsreglene** for hhv. resultat- og balanseføring av kostnader/inntekter og forpliktelser/eiendeler knyttet til pensjonsordninger
- **gå gjennom argumentene og vurderingene** fra de regnskapsfaglige miljøene og fra partene i arbeidslivet for hvordan ny AFP bør behandles i arbeidsgiverforetakenes regnskaper
- utrede konsekvensene av balanseføring av ny AFP for de arbeidsgiverforetakene som deltar i ny AFP i privat sektor
- kartlegge eventuelle andre problemstillinger knyttet til regnskapsføring av ny AFP.
- Arbeidsgruppen skal legge fram en rapport til Arbeidsdepartementet og Finansdepartementet innen 1. juli 2011. Arbeidsgruppen skal i sitt arbeid følge utredningsinstruksen. Finansdepartementet kan endre mandatet, tidsfristen mv.

Substansen

- Substansen: Hvordan gi et riktig og godt dekkende bilde av den reelle økonomiske forpliktelsen i et foretak?
- Alle er enige i prinsippet – reiser både en prinsipielle diskusjon og en regeldiskusjon.
- Utfallet er enten utgiftsføring av løpende kostnad eller føring av beregnet (aktuariel) kostnad og ballanseføring. Stor betydning for enkeltforetak.

Regnskapsregulering

- Finansdepartementet har et overordnet ansvar. Regnskapsloven fastslår god regnskapsskikk.
- Norske regnskapsstandarder (NRS-er) fastsettes av Norsk Regnskapsstiftelse. Internasjonale regnskapsstandarder (IAS-er/IFRS-er) fastsettes av IASB (International Accounting Standards Board) som standardsettende organer. IFRS-standarder vedtas av EU før de implementeres i EU-retten
- Finanstilsynet kontrollerer og håndhever regnskapsreglene for børsnoterte foretak og finansiell foretak. En uttalelse fra Finanstilsynet vil derfor tillegges særlig vekt.
- Styret er ansvarlig for regnskapet. Revisor anbefaler.
- Internasjonalt fortolkningsorgan IFRS Interpretation Committee

Arbeidsgruppen redegjør for to argumenter om AFP

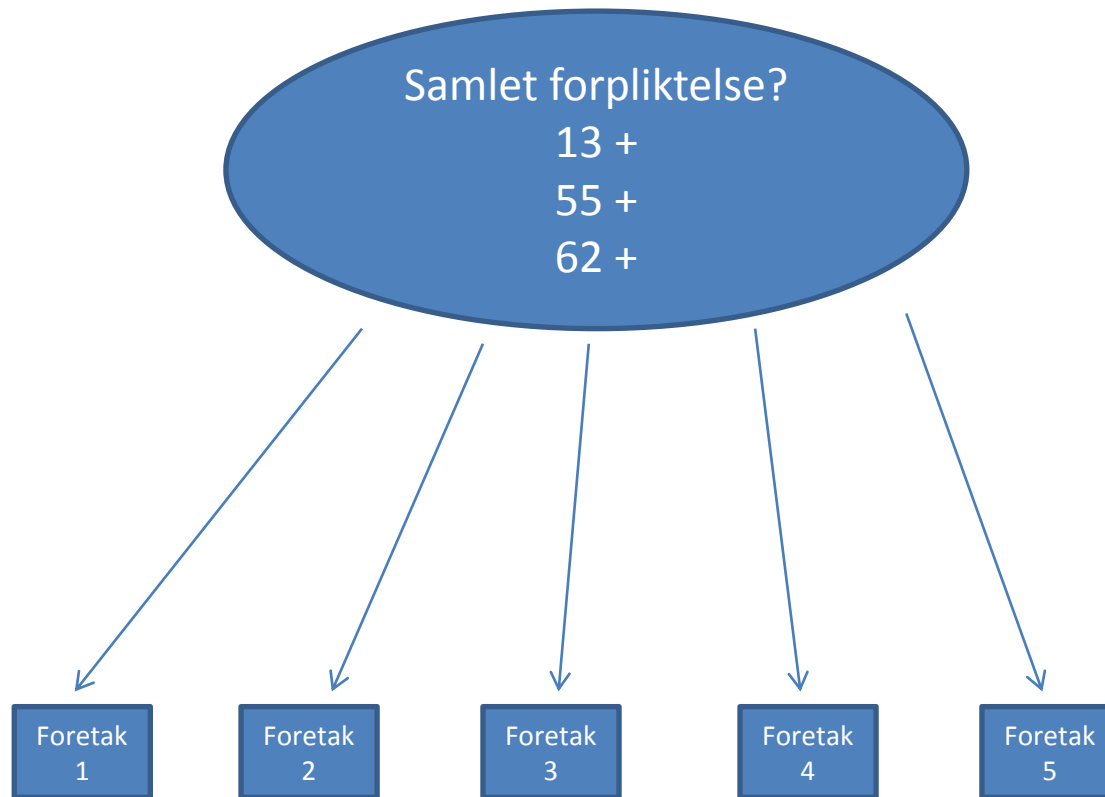
Omfattes ikke av reglene for regnskapsføring av pensjon:

- Skiller seg fundamental fra tjenestepensjoner
- Alle inntekt legges til grunn uavhengig av bedrift
- Ikke fripoliser eller lignende
- Ikke særskilt informasjon, ikke bevis for medlemskap eller rettigheter
- Klager rettes ikke mot foretak, men NAV og fellesordningen
- Søksmål mot foretak ved avslag?
- Dermed: ikke knyttet til ansettelsesforholdet i det enkelte foretak. Og, nær sosialforsikring hvor AFP-premie=avgift
- Dermed regnskapsføring som trygdeavgift. IAS 19 har regler om trygdeavgift

Omfattes av reglene for regnskapsføring av pensjon

- Standardene favner vidt
- Foretaks forpliktelser uavhengig av finansiering og organisering
- Hovedperspektiv: Har foretaket alene eller sammen med andre påtatt seg en juridisk eller underforstått plikt
  - Her via tarifftilknytning
- Egne regler for flerforetaksordninger
- Hovedtilnærming: Ytelses eller innskuddsordning
- Balanseføring eller løpende utgiftsføring

Uavhengig av regulering – hva gir et best mulig uttrykk for AFP-ordningen?

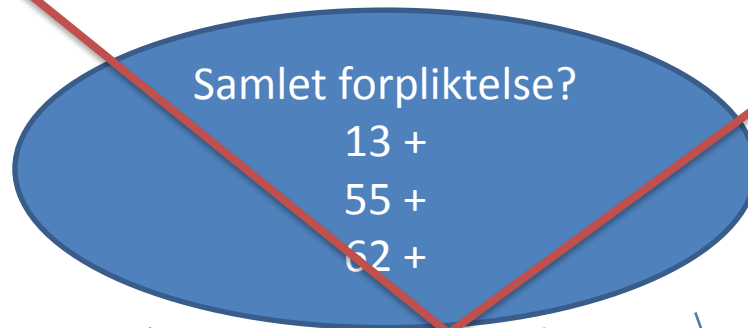

Forpliktelsen beregnes for ordningen – PBO eller estimat på faktisk premie?

Beregne inntekt, sysselsetting m.m 62+

Regnskapsmessig virkning for Enkeltforetak som faktisk kostnad og et presist avgiftsanslag

Uavhengig av regulering – hva gir et best mulig uttrykk for AFP-ordningen?

Forpliktelsen beregnes for ordningen – PBO eller estimat på faktisk premie

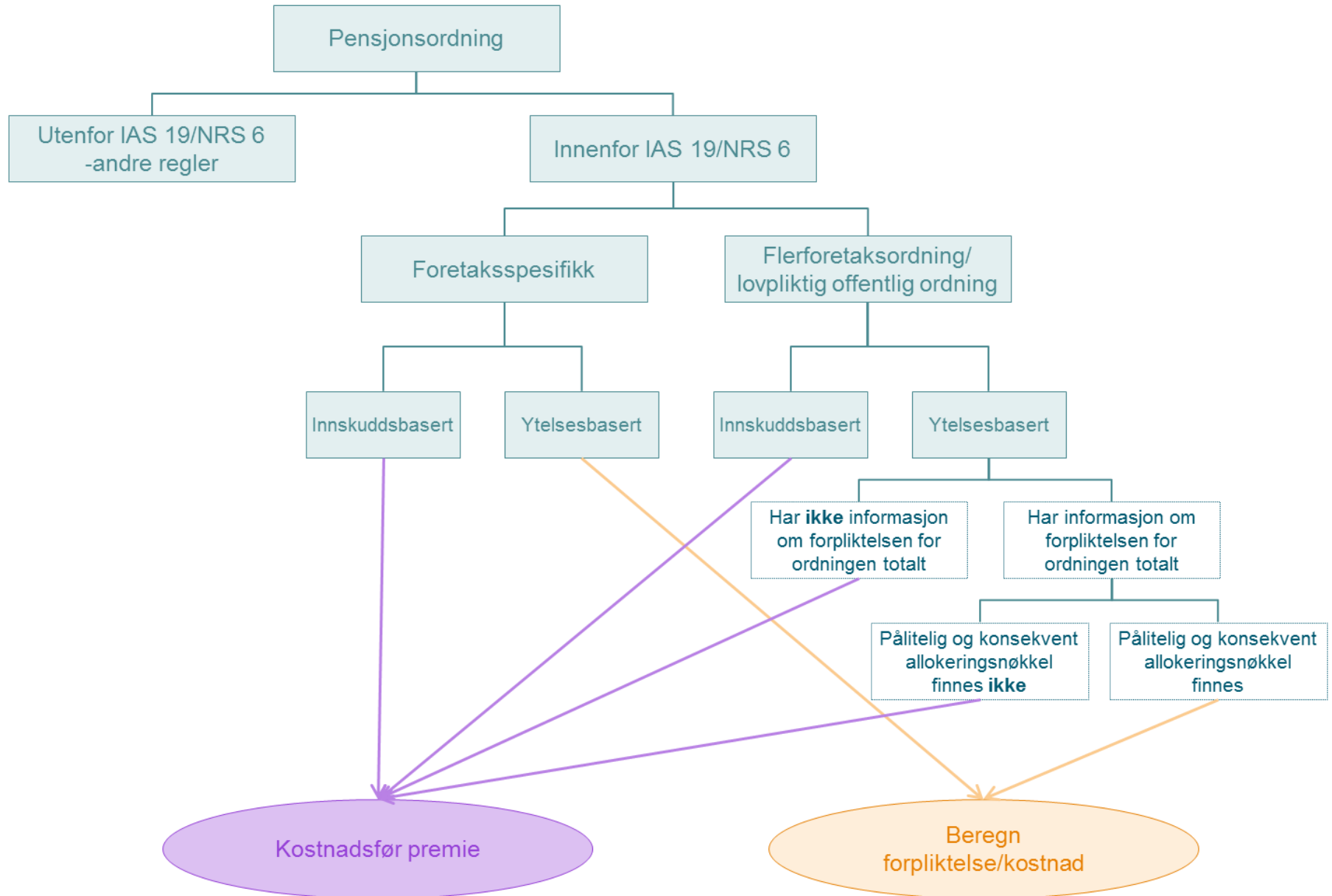
Beregne inntekt, sysselsetting m.m 62+

Regnskapsmessig virkning for Enkeltforetak som faktisk kostnad og et presist avgiftsanslag

Det andre argumentet

- Innenfor regnskapsreglene – hva sier disse?
- Defineres som en flerforetaks ytelsesordning – hovedregel er ballanseføring
- Ballanseføring medfører at samlede forpliktelser (13+ - TBO og PBO) beregnes samlet og fordeles til det enkelte foretak. Beregnet årlig premie utgiftsføres (ikke faktisk betalt premie) og endringer ballanseføring. Endringer i ballanseføring slår inn i resultatet

Klassifisering av pensjonsordninger

Unntaksbestemmelsene

NRS 6 inneholder ikke nærmere bestemmelser om når det foreligger tilstrekkelig informasjon til å regnskapsføre ordningen som en ytelsesordning. I IAS 19.32 fremgår det at tilstrekkelig informasjon ikke finnes dersom:

- foretaket ikke har tilgang til informasjon om ordningen som tilfredsstillende kravene i standarden, eller
- dersom det på grunn av ordningens deling av risiko mellom ulike foretak ikke finnes noe konsekvent og pålitelig grunnlag for allokering.

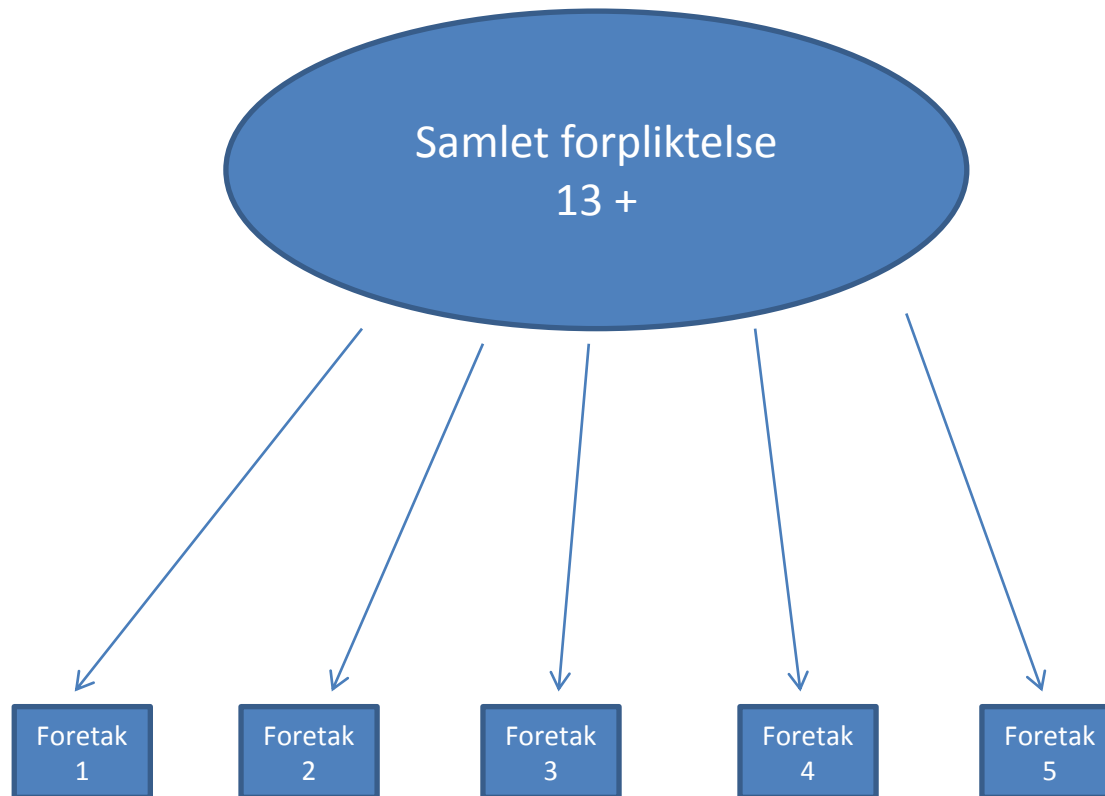
Tilgjengelig informasjon

- Nei, foreligger ikke. Tilstrekkelig begrunnelse.
- Men, et praktisk mer enn et prinsippielt grunnlag
- Derfor vekt på drøfting av ”konsekvent og pålitelig”

Konsekvent og pålitelig

- IAS 19. ”.. Pensjonsordningen utsetter de deltakende foretakene for aktuarmessig risiko tilknyttet nåværende og tidligere ansatte i andre foretak med det resultat at det ikke er noe konsekvent og pålitelig grunnlag for å tilordne forpliktelsen, pensjonsmidlene og kostnadene for de enkelte foretakene som deltar i ordningen”.
- Standarden gir ingen konkret veiledning
- Ingen internasjonal praksis, annet enn at det fastlås at det pr. definisjon er problematisk
- Relevant variable:
  - Konjunkturvariasjoner og sysselsettingsvariasjoner
  - Ulikheter i lønnsvekst
  - Forskjeller i lønn vs inntekt
  - Inn og utmeldinger av foretak
  - Uførhet og dødlighet i enkeltforetak

Konsekvent og pålitelig

Forpliktelsen beregnes for ordningen samlet

Forpliktelsen fordeles konsekvent og pålitelig til medlemsforetak?

Regnskapsmessig virkning for enkeltforetak

Diskusjonen av konsekvent og pålitelig

- Lite veiledning. KPMG: "dersom som allokeringen er rimelig stabil og hvor foretakets andel av totalforpliktelser ikke varierer betydelig fra år til år". (vs reelle endringer)
- IFRIC (2004): foreligger sjelden en allokeringsnøkkel som er konsekvent og pålitelig
- Generelt: jo mer kollektive og solidariske elementer jo større potensielle problemer med fordeling
- Metodisk spørsmål: hvordan måle avvik i fordeling. Må ha et referansepunkt.
  - En korrelasjon mellom foretakenes premie og eventuell allokering?
  - En sammenligning med en standard foretaksspesifikk ordning: oppstår det avvik

Et eksempel

- To foretak (a og B) har like mange ansatte. De er like i forhold til alder, kjønn, ansettelsestid og annet
- Turnover er ulik i foretakene. 2% vs 5%.
- I separat beregning vil forskjeller i turnover slå sterkt ut (67% mot 36% forventes å bli AFP-pensjonist). I en fordelt beregning blir det 51%
- Diskontert forpliktelse til sammen på 28,4 vs fordelt på 16,1 og 12,3 dvs avvik på 13%
- Økes turnover til 15% blir salet forpliktelse 21,9 og fordelt 16,1 og 5,8. Dvs for høy i foretak A og for lav i foretak B

Utvalgets konklusjon

- Bred gjennomgang av argumenter
- Ny AFP-ordning er en kollektiv og solidarisk ordning. Regnskapsreglene har egne bestemmelser om (slike) flerforetaksordninger
- Hovedregel: ytelsesbaserte flerforetaksordninger skal ballanseføres
- Unntaksbestemmelser: dersom det ikke finnes informasjon til å beregne konsekvent og pålitelig allokering
- IFRS Interpretation Comitmitte har gitt uttrykk for at det sjelden finnes et konsekvent og pålitelig grunnlag for fordeling
- Etter amerikanske regler (US GAAP) skal det ikke avsettes til regnskapsmessige forpliktelser knyttet til flerforetaksordninger, begrunnet med usikkerhet om det finnes tilstrekkelig informasjon til å foreta ballanseføring av forpliktelser
- Arbeidsgruppen mener at det er viktig med gode og relevante noteopplysninger. Det er derfor vesentlig at fellesordningen gir anslag på fremtidig utvikling i premiesatsen

Hva nå?

- Arbeidsgruppens rapport foreligger med en konklusjon
- Rapporten er sendt på høring – 3 måneder

Et lite sukk til slutt

- Større forsiktighet i videreutviklingen av AFP-ordningen

TAKK